

Regels, Muiderslot en disco

Op bezoek bij Ranko en Mirjana in Nederland

GezinPlus volgde Ranko en Mirjana, een broer en zus uit Bosnië en Herzegovina. Zij brachten met ongeveer veertig landgenoten de kerstvakantie door in Nederland. Vorig jaar werden hun voorbereidingen opgetekend in GezinPlus (september 2019). Voor deze reportage zijn Ranko en Mirjan bezocht op hun laatste dag in Nederland.

Een bijdrage van
Raya Yaqoub

Vroeg in de ochtend kom ik aan bij het huis waar Ranko (9) samen met Ratko (9) de vakantie doorbrengt. Ik word ontvangen door een jong stel, Ruaa en Kerim Tupkovic. Kerim spreekt gelukkig Bosnisch, waardoor ik makkelijk kan communiceren met de kinderen. Kerim en Ruaa vertellen dat de kinderen echt weinig hebben meegenomen naar Nederland. "En wat ze hadden, was te groot of te klein. De kleding was duidelijk niet van hen. We hebben de kinderen direct naar de winkel gebracht, zodat we wat kleding konden kopen."

” Het zijn slimme jongens, maar hun leefomstandigheden zijn heel erg moeilijk ”

Ranko

Zowel Ranko als Ratko wonen in arme buurten waar ze geen normale toiletten tot hun beschikking hebben. Ranko kent geen stromend water en moet het water uit een beekje halen. Hun leefsituatie in Bosnië en Herzegovina is zeer erbarmelijk. "Wat mij verbaast, is dat ze direct wisten hoe de douche en kraan werkten," zegt Kerim. "Toen ze aankwamen, waren ze heel erg verlegen. Ratko zei geen woord en hij kromp ineen als hij harde geluiden hoorde. Maar moet je ze nu zien: ze houden hun mond niet dicht." Vooral Ranko is een druktemaker en praat vanaf het moment dat hij zijn ogen opendoet tot het moment dat ze dicht zijn. Ranko heeft twee zusjes, onder wie Mirjana, en een broertje. Zijn moeder is mentaal ziek en slaat de kinderen wanneer ze zich niet helemaal bewust is van haar acties. Ratko is enig kind en woont bij zijn oom en tante. Het is niet bekend wie zijn vader is en zijn moeder heeft een verstandelijke beperking, waardoor zij niet voor haar zoon kan zorgen.

Regels

De familie Tupkovic moest in het begin heel erg wennen aan de twee jongens. "Als ze aan het eten zijn, dan vegen ze hun vingers telkens af op hun kleding," vertelt Ruaa. Op een gegeven moment heeft familie Tupkovic allerlei regels

bedacht waar de jongens zich aan moesten houden tijdens hun verblijf in Nederland. Om ze extra te motiveren, geven de vakantieouders stickers wanneer de jongens dingen goed doen. Met die stickers sparen ze voor een cadeau. Ondanks alle regels wil de familie Tupkovic heel graag 'vrienden zijn' met de jongens, die ondertussen honger hebben gekregen en naar de keuken lopen.

Kerim weet hoe het is om in Bosnië en Herzegovina te wonen en hij weet dat deze kinderen alle hulp kunnen gebruiken. "Het zijn slimme jongens, maar hun leefomstandigheden zijn heel erg moeilijk." Ik ben benieuwd of ze weer zin hebben om terug te keren naar hun vaderland en ik vraag aan Kerim om dit te vertalen. Wanneer Kerim mijn vraag aan de jongens stelt, kijken de lichtkleurige ogen van Ranko direct serieus naar de grond. "Nee," roepen ze allebei in het Bosnisch. "Duidelijk, toch?" vraagt Kerim aan mij. Ratko is niet eerder in het buitenland geweest, maar Ranko is weleens op bezoek bij zijn opa, die jaren in Duitsland woonde.

Leukste moment in Nederland

Ondertussen wil Ratko wat eten geven aan Snow, de wollige, witte kat van de familie Tupkovic. Hij rent naar de keuken om het blikje met eten te pakken. Ik ben nog benieuwd naar wat ze het leukste hebben gevonden aan Nederland. De kinderen roepen direct: "Het kasteel." Samen met de andere Bosnische kinderen die in Nederland verblijven, zijn ze met Pax Kinderhulp naar het Muiderslot gegaan. Ranko rent naar zijn kamer om een poster op te halen. Hij toont mij heel blij het Muiderslot. Zo'n kasteel hebben ze nog nooit gezien; vooral de wapens trokken hun aandacht. Familie Tupkovic is vandaag van plan om naar Hoog Catharijne in Utrecht te gaan voor wat laatste souvenirjes. Als ze dat horen, rennen de jongens naar beneden om hun jassen aan te trekken. Terwijl Ranko en Ratko heel druk zijn met het aankleden, bedank ik de familie en ga ik weer de regen tegemoet.

Mirjana

Niet veel later sta ik voor de deur van familie Van Laar in Wijk bij Duurstede. Robin (11), de oudste zoon van de familie, doet de deur open. Snel rent Mirre (8), de jongste dochter van de familie naar boven. "Ze is er!" roept ze naar de rest van de familie. Een halve minuut later komt Mattine, de vakantieouder, naar beneden, met achter haar Mirre en Mirjana (8), de zus van Ranko. Voorzichtig komt Mirjana mijn hand schudden. Haar natte, bruine haren heeft ze in een staart en met een glimlach laat ze weten dat ze klaar is voor het interview. Haar rok glimt van de zilveren glitters. Ze heeft zich alvast voorbereid op de disco van vanavond. Voor de Bosnische

kinderen is het de laatste avond in Nederland. Dat moet goed gevierd worden.

"Je spreekt Bosnisch, toch?" vraagt Mattine. "Nee," zeg ik, "ik ga Google Vertalen gebruiken." Mattine brengt ons naar de schuur achter in de tuin. Ze hebben het omgetoverd tot een kantoorruimte. "Hier kunnen jullie rustig zitten voor het interview." Muisstil is het wanneer ik op mijn mobiel mijn vragen begin te typen. Nieuwsgierig kijkt Mirjana mee op het scherm. Ik geef haar mijn mobiel en kalm probeert ze het te lezen. Ze knikt om aan te geven dat ze begrijpt wat ik van haar vraag en langzaam typt ze haar antwoorden.

” In Bosnië vieren we Kerst met gekookte eieren ”

Mirjana's verhaal

"Ik heb een gedicht voor mijn vakantiefamilie voorbereid. Ik heb geen spullen meegenomen naar Nederland. Ik moest eigenlijk wel lang wachten tot ik te horen kreeg dat ik naar Nederland mocht gaan. Ik wilde dat graag, omdat mijn familie en ik dachten dat het wel leuk zou zijn. Het is hier echt prachtig. Ik vind het een heel leuk land. Het leukste hier in Nederland zijn de mensen. Ze zijn hier anders dan in Bosnië. Nederland is ook een veel groter land."

↑ Ratko en Ranko.

Mirjana, Mirre en Andrea →
(Foto's: Raya Yaqoub)

Ze kijkt even naar mij en zegt: "Disco!" Ze wil hiermee duidelijk maken dat ze straks disco heeft en dat we niet de tijd moeten vergeten. Ik knik naar haar om te laten weten dat ik er vanaf weet en dat we bijna klaar zijn. "De feestdagen hebben we met familie gevierd. We hebben ook wat vuurwerk afgestoken met oud en nieuw. In Bosnië vieren we Kerst met gekookte eieren. We gaan ze dan met z'n allen beschilderen. Ik heb het hier heel leuk gehad met mijn vakantiefamilie. Ook vond ik alle activiteiten met de groep leuk. Ik ga iedereen hier missen en ik vind het jammer dat ik weer terugga, maar ik heb mijn familie daar ook gemist."

Blijde kinderen

Terug in huize Van Laar staan de sperziebonen, kroketten en kaassoufflés al op tafel. Mirjana omhelst Mirre en Andrea (8), ook een Bosnische meisje dat hier verblijft, direct bij binnenkomst. Ze hebben elkaar voor ongeveer een half uur gemist. Ze wijzen naar elkaars kleding en lachen blij. Alle drie zijn ze klaar voor de discoavond met hun 'glimmende party-outfits'. De klik tussen de drie meisjes is duidelijk te zien. Ook Robin, de oudste zoon heeft een klik met de meiden. Ze vinden het allemaal heel jammer dat ze weer teruggaan, want het was zo gezellig thuis.

Ik laat het vakantiegezin rustig eten, zodat de kinderen op tijd op hun feestje zijn en loop naar de voordeur. Snel komt Mirjana aanrennen om mij nog even een stevige knuffel te geven. Ik wens haar veel plezier en verlaat het huis. ■

Colofon

Uitgave van Stichting Pax Kinderhulp
Oplage: 2.500 stuks

Redactie: Marjolein Bartels, Erika Heuvelman, Annelies Mulder, Martijn Schimmel en Raya Yaqoub
Opmaak: Apress grafische coördinatie, Alphen aan den Rijn
Druk: Trepico b.v., Nijkerk

Redactieadres:
"Paxhuis"
Ondernemingsweg 66-n
2404 HN Alphen aan den Rijn
Tel. 06-478 358 11

Internet: www.paxkinderhulp.nl
E-mail: info@paxkinderhulp.nl
IBAN: NL17 RABO 0110 0338 33
Stichting Pax Kinderhulp

Kopij voor het volgende nummer voor augustus 2020 inleveren bij het redactieadres.

Het jaarverslag van Pax Kinderhulp is opvraagbaar bij het "Paxhuis".

Zijn uw adresgegevens gewijzigd of wenst u dit blad niet meer te ontvangen, mailt of belt u dan naar het redactieadres.

GezinPlus

pax kinderhulp

44e jaargang | nr. 1 | mei 2020

In dit nummer

Gyumri, 30 jaar later
een verslag van Raya Yaqoub

Twintig jaar op de OAD-bus
een interview van Erika Heuvelman

Ranko en Mirjana in Nederland

een verslag van Raya Yaqoub

Pax Kinderhulp in coronatijd

De coronapandemie heeft ook voor medewerkers en vakantiegezinzen van Pax Kinderhulp gevolgen. We leven mee met wie getroffen is en we hopen van harte dat wie gezond is daadwerkelijk gezond blijft.

Voor zover mogelijk gaan de voorbereidingen op nieuwe (vakantie-) projecten door. Zodra het weer kan, staan we gereed om de helpende hand te bieden aan kinderen die een vakantie of een andere vorm van hulp zo hard nodig hebben.

De drie verhalen in deze uitgave van GezinPlus laten zien hoe blij kinderen (en medewerkers) worden als zij even uit hun dagelijkse, vaak zware, leefomstandigheden worden gehaald. Ter inspiratie.

Lees en leef mee >>>

Op 7 december 1988 wordt het noorden van Armenië getroffen door een aardbeving van ongeveer 7 op de schaal van Richter. Tenminste 25.000 mensen komen om en duizenden raken gewond. Vele gebouwen blijken niet aardbevingsbestendig en een ontelbaar aantal mensen raakt dakloos. Pax Kinderhulp trekt zich vanaf dat moment het lot aan van de Armeense kinderen. En doet dat nog altijd. Redacteur Raya Yaqoub nam een kijkje in de getroffen stad Gyumri, als vrijwilliger voor Birthright Armenia.

Gyumri schade blijft groot, ruim dertig jaar na de aardbeving

Een bijdrage van
Raya Yaqoub

Na een boeiende busreis vanuit Jerevan kom ik aan op het centraal gelegen Vartanantsplein. Het wordt omringd door de trekpleisters van de stad. Een ware blikvanger is de Heilige kerk van de Verlosser. Deze kerk is in de negentiende eeuw met zwarte en oranje tufsteen gebouwd. Door de zon valt de kleur nog beter op. Prachtig, vind ik deze kerk, maar binnenin zie ik niets anders dan een oude en verwoeste kerk, volgepropt met verschillende stenen, metalen en ijzeren rommel. De kerk wordt nog altijd gerenoveerd als gevolg van de grote aardbeving. Ik krijg het idee dat het monument op elk moment in elkaar kan storten. Aan de andere kant staat de kathedraal van de Heilige Moeder van God, ook een oude, maar wel actieve kerk. Hier worden diensten gehouden; de deuren staan open voor het publiek.

Verwoest en verlaten

We gaan de stad verder verkennen. Overal komen we verwoeste en verlaten gebouwen tegen, stille getuigen van die zware aardbeving die meer dan dertig jaar geleden plaatsvond. Sommige gebouwen zijn donker van kleur en geven een somber gevoel. De eerste indruk die ik van de stad kreeg toen ik op het centrale plein arriveerde was vrij positief. De gebouwen zagen er verzorgd uit en de stad leek levendig. Maar hoe verder ik de zowat lege stad inloop, des te verdrietiger ik word. Het communisme is kort na de aardbeving gevallen. Hierdoor is er veel veranderd in de stad. Veel overheidsgebouwen kwamen leeg te staan. De overheid probeert ondernemers naar Gyumri te lokken, maar echt succesvol is dit nog niet.

Eigen gastgezin

's Avonds ben ik met Araz, een andere vrijwilliger, bij mijn eigen gastgezin voor de overnachting. De ouders zijn begin dertig en hebben geen kinderen. Ze halen ons met hun auto op. De straten zien er verlaten uit en het is er donker. De auto hobbelt over de weg en we kijken elkaar aan: waar gaan we naar toe? Onze vakantieouders wonen in een appartement. Van buiten ziet het er grijs en leeg uit, maar het appartement zelf hebben ze mooi gedecoreerd met allerlei glimmend

meubilair. Voor mij is het spannend, want ik kan met mijn vakantieouders nog geen vloeiend Armeens praten. Zij spreken geen Engels, maar Araz beheerst beide talen en is vandaag ook de tolk. Ik weet inmiddels hoe de kinderen van Pax Kinderhulp zich moeten voelen wanneer ze voor het eerst in Nederland zijn. Het voelt allemaal raar en je moet nog wennen aan de onbekende mensen in het huis.

Pax Kinderhulp in Armenië

Dat kinderen in Armenië een vakantie nodig hebben, is mij wel duidelijk. Voor het laatst in 2018 nodigde Pax Kinderhulp kinderen in Gyumri uit voor een vakantie in Nederland. Vorig jaar kwamen er kinderen uit Stepanavan. Dit is een kleine stad, waar het effect van de aardbeving ook nog steeds duidelijk te zien is. Er zijn gezinnen die nog steeds in een container leven, die ook als noodwoning in gebruik is genomen. Astrid Beckers, secretaris van Pax Kinderhulp Eemnes, is in 2019 bij zulke gezinnen op bezoek geweest om te bekijken of kinderen daadwerkelijk uitgenodigd kunnen worden voor een vakantie. "De kinderen die wij bezochten, wonen bij hun ouders. Ze gaan allemaal naar school. Dat vond ik daar wel goed geregeld." Ze kan wel zeggen dat ze allemaal een huis hebben, maar zo wil Astrid het niet in alle gevallen omschrijven. Want soms is het huis echt niet meer dan een bouwkeet. De kinderen wonen veelal in een vervallen, koud huis. Er wordt vaak maar één ruimte warm gestookt, met hout, en de andere ruimtes, als die er zijn, blijven koud. "We kwamen vaak huizen tegen waarvan het dak lekte of ramen met plastic in plaats van glas. Ik ben één of twee keer echt bang geweest dat ik door de vloer zou zakken. Zo armzalig zijn die huizen."

Sommige kinderen hebben geen basismiddelen zoals voldoende eten. "De contactpersoon die wij daar hebben, werkt ook voor de kerk. Als zij de middelen heeft, dan deelt ze ook wel eten uit. We zijn bij mensen geweest die dachten, 'oh daar komt het eten,' maar dan kwamen wij."

Bijzondere momenten

Astrid heeft voorheen twee meisjes uit Stepanavan bij haar thuis verwelkomd. Deze meisjes kwam ze tegen in de stad. De twee renden op haar af en vertelden haar hoe leuk ze het in

Straatbeeld in Gyumri. (Foto: Raya Yaqoub)

Dit gezin heeft nog dagelijks te maken met de nasleep van de aardbeving. (Foto: Astrid Beckers)

Nederland hadden gehad. Het was een bijzonder moment voor Astrid, vooral omdat ze als vakantieouder de kinderen eigenlijk niet meer ziet. Er was nog een bijzondere ervaring voor Astrid, die ik herken dankzij mijn eigen verblijf in Armenië. De warmte van de mensen vond Astrid bijzonder: "We kwamen bij mensen binnen die ik niet kende en de moeder kwam me al

omhelzen en bedanken voordat ik een woord kon zeggen. En overall zie je eten. Hoe arm de mensen ook zijn, de tafel staat altijd vol met eten." Astrid vat de situatie heel mooi samen in één zin: "Hoe lief en warm de mensen zijn, zo kil en koud de omstandigheden waarin ze leven." ■

“Praten, praten, heel veel praten”

Gerrit Koopman: buschauffeur en ‘maatschappelijk’ werker voor Pax Kinderhulp

Gerrit Koopman heeft een bijzondere carrière achter de rug. Als buschauffeur voor OAD heeft hij twintig jaar kinderen naar Nederland gebracht. Gerrit is met pensioen én inmiddels medewerker van Pax Kinderhulp. Dit is zijn verhaal.

Een bijdrage van
Erika Heuvelman

"Ik was al jaren buschauffeur bij OAD. In 1998 ging Pax Kinderhulp bussen huren bij OAD en werd ik benaderd. 'Gerrit, ik heb nog een ritje voor jou om kinderen op te halen uit Wit-Rusland.' Zo ging ik op reis, want ik had vanwege 'Tsjernobyl' al vaker op Wit-Rusland gereden. "De kinderen kwamen voor zes weken naar Nederland. Zes weken was de periode die zij nodig hadden om het lichaam weer voldoende afweerstoffen aan te laten maken in verband met de radioactieve straling waaraan zij blootgesteld waren.

al die lichten zagen, waren ze erg onder indruk. Dit vonden ze zo mooi. Helaas waren er ook minder mooie momenten onderweg, bijvoorbeeld wanneer militairen een grenscontrole uitvoerden. Als een militair gewapend met een mitrailleur de bus inkwam en ons op een zeer autoritaire manier aansprak, dan doken die kinderen helemaal weg van angst. Dat waren wel heftige momenten. "Eenmaal in Nederland aangekomen werden ze opgehaald door de gastouders en was het voor mij klaar. Na zes weken verscheen ik weer. Daar stonden ze: gebruid, met bolle toeten en aangesterkt, klaar om weer terug naar huis te gaan. Schitterend om hen zo te zien."

"Na Wit-Rusland ben ik voor Pax Kinderhulp naar Polen gaan rijden. Ik haalde in Katowice suikerpatiëntjes op en bracht hen naar Borculo. Het ging om kwetsbare kinderen die het extra hard nodig hadden om een aantal weken in een ontspannen, veilige en goed verzorgende omgeving te kunnen verblijven. Ik probeerde bij het ophalen van de kinderen en in de bus altijd een gezellige sfeer te creëren, maar vond het ook heel belangrijk dat de kinderen zich veilig voelden. In Polen reden we eerst naar het ziekenhuis, waar de kinderen gescreend werden om zo te kunnen beoordelen wat zij aan medische zorg nodig hadden. Vanuit het ziekenhuis ging een team van tien personen met ons mee, bestaande uit artsen en begeleiders. In het begin moest ik echt zoeken naar goede stoptijden. De kinderen moesten onderweg medische zorg krijgen maar ook regelmatig eten en drinken. Maar ja, ik kon niet iedere keer stoppen, want dan kwamen we nooit in Borculo aan. In goed overleg hebben we toen een plan gemaakt en dat werkte prima."

"In 2007 ben ik op Berlijn gaan rijden. De eerste jaren gingen we wel met zes bussen. Ook Duitse kinderen kwamen uit kindertehuizen, maar ik merkte dat de kinderen vrijer waren in vergelijking met de kinderen uit Wit-Rusland en Polen. Ik reed altijd vooruit met de begeleiders. Een dag later kwamen de overige bussen voor de kinderen. Op deze manier bouwde ik wel een hele goede band op met deze mensen. De bezoeken aan de kindertehuizen maakten veel indruk op mij. Ik hoorde en zag dingen, waardoor ik wist dat we te maken hadden

met 'beschadigde' kinderen. Ze hadden geen ouders of die waren gescheiden of aan de drank... Kortom: foute boel. Ik heb kinderen leren kennen vanaf hun derde levensjaar. Jaren achtereen heb ik ze opgehaald en weer teruggebracht. Ik ken iemand die ik ooit ophaalde en nu zelf als begeleider werkt. Er zijn kinderen die jaren achtereen met Pasen, in de zomer en met Kerst naar Nederland kwamen."

"Ik kwam vaak met enthousiaste verhalen terug op mijn werk. Dat ontardde in een vraag van chauffeurs: 'Zeg Gerrit, ik zou eigenlijk ook wel willen rijden voor Pax Kinderhulp.' Daardoor ontstond er een groepje chauffeurs dat zich herhaaldelijk beschikbaar stelde en meeding op reis. Ze vonden het prachtig en waren dankbaar."

"De reis verliep altijd wel redelijk rustig, maar soms moest ik ook wel eens optreden. Er mocht bijvoorbeeld niet gerookt worden in de bus. Een paar jongens laptten die afspraak aan hun laars. Na een duidelijk gesprek liet ik hen de sigaretten en aanstekers bij mij inleveren. Bij een stopmoment konden ze hun rookwaar bij mij ophalen en vervolgens weer inleveren als we de reis voortzetten. Zulke maatregelen waren soms nodig. Het belangrijkste is dat je in gesprek bent met de kinderen. Praten, praten, heel veel praten. Als je contact met ze hebt, willen ze alles voor je doen, koffers sjouwen bijvoorbeeld. De weg wijzen voorin de bus, dat vonden de kinderen vaak prachtig."

"Ik heb altijd geprobeerd om vanwege de vele serieuze momenten en gesprekken luchtigheid in de groep te brengen, anders kun je het niet volhouden. Ontspanning hoort er echt bij.

Ook met de begeleiders heb ik in de loop van de jaren een band opgebouwd. Zij zijn een soort familie van mij geworden, nog steeds. De warmte, aandacht en het medeleven heb ik een paar jaar geleden heel sterk mogen ervaren tijdens het ziektzijn en na het overlijden van onze zoon. Daarna ben ik gestopt met mijn taak als buschauffeur. Nu ga ik zelf mee als begeleider naar Berlijn. De eerste keer ben ik lekker achterin de bus gaan zitten." ■

